

..... [p1] .....

Ingelmunster 02. Jan. 79.<sup>1</sup>

Mijn Eerwaardige Heer,<sup>2</sup>

Ik wensche [*Uedele*], uit den grond van mijn herte, een goed en zalig nieuwjaar, en veel navolgende.

Hiawada<sup>3</sup> is bijna gereed. Binnen veertien dagen zal hij mogen op druk gaan,<sup>4</sup> is 't dat gij de goedheid hebt nog eenige kleenigheden te verbeteren en goeden raad te geven over dit en dat.

.....

- 1 Deze brief werd het eerst geschreven door Emile Lauwers op 30 december 1878. Maar op 2 januari 1879 beëindigde hij de brief en wijzigde daarom de datum.
- 2 Guido Gezelle verwerkt zijn antwoord in deze brief. Hij noteert vertalingen van gevraagde woorden of verzen tussen de brieftekst van Lauwers en schrijft een deel van zijn reactie in de marge van pagina 1 en 2.
- 3 Dit gaat over de vertaling van *The Song van Hiawatha*. In 1855 verscheen *The Song of Hiawatha*, een lang episch gedicht van 5400 verzen van Henry Wadsworth Longfellow. Guido Gezelle gebruikte het in zijn lessen aan het kleinseminarie van Roeselare, vertaalde een zang (1857) en nam een aangepaste versie op in *Dichtoefeningen* (1858). Hugo Verriest bracht Longfellow als leraar aan het kleinseminarie opnieuw onder de aandacht en publiceerde twintig jaar later onder het pseudoniem Owais'sa een vertaling van de eerste zang van Hiawatha in *Rond den Heerd*. Hij startte in de Roeselaarse lettergilde het vertaalproject van *The Song of Hiawatha* en gaf Emile Lauwers, toen student aan het kleinseminarie, de opdracht. Verriest bewerkte Lauwers' vertaling en publiceerde die onder het pseudoniem Owais'sa in *De Vlaamsche Vlagge*. Op vraag van Verriest werd Gezelle in de late zomer van 1878 opnieuw bij de vertaling betrokken. Lauwers, Verriest en Gezelle werkten samen aan de vertaling. Ontevreden over het project zal Gezelle later de vertaling naar zich toe trekken, wat in 1886 leidde tot de publicatie van zijn eigen vertaling van Hiawatha.
- 4 Emiel Lauwers had hard gewerkt op zijn vertaling tijdens de vakantie en de eerste maanden dat hij in Leuven verbleef (september-oktober-november). In een brief aan zijn vriend Camiel Marichal lichtte hij dit toe, op 7 januari 1879, en zijn brief verschaft meteen véél achtergrondinformatie. Hij had contact gehad met Emiel Demonie, die de voorzitter was van de West-Vlaamsche Gilde, en die gilde zou Lauwers' vertaling uitgeven. Zij zouden werken met inschrijvingen op de komende vertaling. Daartoe moest er een 'prospectus' komen met enkele vertaalde fragmenten als propagandamiddel. In zijn brief aan Camiel spoort Lauwers hem aan 'zoo veel inschrijvingen mogelijk' te verzamelen. Emiel Demonie, priester-leraar aan het kleinseminarie, zou instaan voor deze 'voordruk'. Lauwers mikte op 400 'afdruksels' en hij wenste er 10 van te krijgen en zou die aan Guido Gezelle en Hugo Verriest toesturen uit dankbaarheid voor hun hulp. Verriest slaagde erin om bij de drukker Van de Ghinste in Ieper zo'n voordrukje te laten verschijnen, hij getuigde hierover bij Caesar Gezelle. Het werd een klein exemplaar van 10 bladzijden op 5 blaadjes recto verso, met daarin de 'Binnenleidinge' en Zang 'I. De Paaispijpe'. Eén proefdrukje bevindt zich in het Guido Gezellearchief (nr. 1958 K). Gezelle heeft hiervan één of meer exemplaren van gekregen en hij gaf er commentaar en kritiek op, in [zijn briefkaart aan E. Lauwers van 30 januari 1879](#).

De eerste kleinigheid is: “De vrienden”.<sup>5</sup> Ik hebbe hier voor mij eene uwer postkaarten<sup>6</sup> liggen, en daar staat geschreven: ‘In 't korte zende ik “de vrienden”’ en dat is nu reeds bijna drij maanden geleden. Sedert dien heeft Longfellow geschreven, gij weet wat, Mijnheer.<sup>7</sup>

Andere kleinigheden:

Hoe vertaalt gij: schilderschrift picture-writing?<sup>8</sup>

Kunt gij geene regels geven op de manier van al die aardige namen te vervlaamschen?<sup>9</sup>

..... [p2] .....

Hoe vertaalt gij best:

1°) Wild with al de<sup>10</sup> fierce Commotion,<sup>11</sup>

And the rapture of the hunting. - (van een jager gezeid)<sup>12</sup>

2°) Built a Sacred Lodge beside him<sup>13</sup>

3°) I miself! miself I Behold me (uit eenen zang)<sup>14</sup>

.....

5 'De vrienden' is Zang VI.

6 [Briefkaart van Guido Gezelle aan Emile Lauwers van 11/10/1878.](#)

7 Deze cryptische zin verwijst naar een brief van Henri Longfellow aan Joseph Algar. Hij had voor Lauwers een brief gericht tot Longfellow, kreeg een antwoord hierop én een foto van de Amerikaanse auteur. De brief bevond zich helaas niet meer in het Lauwersarchief, de foto wel. De bewuste brief heeft Algar wellicht bewaard en aan Guido Gezelle getoond. Wat erin stond, en waarover hier geheimzinnig gedaan wordt, is onbekend gebleven.

8 'Picture writing' is de titel van Zang XIV. Gezelle zal de samenstelling vertalen in zijn Davidsfondsuitgave van 1886 als: Het Beeldschrijven.

Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'schilderschrift'.

9 Guido Gezelle schreef advies voor de vertaling ertussen: 'Gy zult ze moeten een of anderszins geweld aan doen, peize ik.'

10 Sic.

11 Vers 33 zang XV. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'wild van al het ruw beroerd zyn'.

12 Vers 34 van Zang XV. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'en der drift die 's jagers dwang is (van een jager gezeid)'.

13 Vers 90, Zang XV. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: '

14 Vers 114, Zang XV. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'Ik, myn eigen zelve, aanschouw my (uit eenen zang)'.

4°) (They) Danced their medecine-dance around him.<sup>15</sup>

5°) De Kruidenkenners hebben den dooden Kibiabos een kole gegeven die hem meester maakt in het land der Geesten:

Telling him aan Kibiabos a fire to kindle<sup>16</sup>

For al those thad died thereafter (uit Hiawada's lamentation)<sup>17</sup>

1°) (He) danced the Beggar's dance to please them<sup>18</sup>

2°) How the Wolverine,<sup>19</sup> uprising ...

Made enz...

Drew his arms back, like a cricket<sup>20</sup>

3°) Al the game of Bowl and Counters<sup>21</sup>

4°) Paupukeewis<sup>22</sup> legt zijn spel uit:

.....

15 Vers 145 van Zang XV. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'dansten tooverstappen rond hem'.

16 Vers 172 van Zang XV. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'en heetend' hem een vier te ontsteken'.

17 Vers 173 van Zang XV. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'voor die namaals sterven zouden of moeten'.

18 Vers 19, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'dansten hem ten grei den schooidans +' en in de zijrand een variante vertaling: + of: dansten hem gejong den schooidans'.

19 Verzen 40-43, Zang XVI. In de zijrand op pagina 1 schrijft Gezelle: 'wolverine en brant moet ik onvertaald terugzenden by gebrék van woordenboeken; Wat is 't in 't fransch?'

In: 'Aantekeningen' van de Davidsfondsuitgave 1886 schrijft Gezelle bij 'Wolverine': 'Americaansche veelvraat, Ursus luseus der geleerden.'

20 Vers 43, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'stond zyn armen lyk een gerspeerd'.

21 Vers 65, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'heel het spel van Kom en telmunt'.

22 Pau-Puk-Kee'wis: een personage uit *The Song of Hiawatha*. Longfellow geeft in zijn 'Vocabulary' aan, bij deze naam: the Storm Fool, the handsome Yenadizze (= an idler and gambler; an Indian dandy). Gezelle geeft zijn vertaling een 'Inhoudstafel' mee en voor Zang XVI haalt hij aan: "Pau-Puk-Kiewis. - De ledigheid, het bedrog, de speelzucht en andere ondeugden worden

Running through its various chances<sup>23</sup> Various chances, various meanings.<sup>24</sup>

Paupukeewis is een personage uit *The Song of Hiawatha*. Hij is volgens Longfellow: 'the Storm Fool, the handsome Yenadizze (= an idler and gambler; an Indian dandy'. Hij is inderdaad een danser en een gokker. Als titel van Zang XVI geeft Gezelle in zijn *Davidfonds-uitgave*: 'Pau-Puk-Kiewis. - De ledigheid, het bedrog, de speelzucht en andere ondeugden worden bestraft' (Jub.H. p. XVIII)

5°) Said the lucky Paupukeewis<sup>25</sup>

6°) "Face-in-a-Mist" the people called him.<sup>26</sup>

7°) .... Ininewug,<sup>27</sup> the wedge-men weggelien (teerlingen)

8°) With his fan of Turkey-feathers. (uit XVI Paupukeewis)<sup>28</sup>

..... [p3].....

Hoe noemt gij in 't Vlaamsch den vogel die in 't engels<sup>29</sup> brant<sup>30</sup> heet?

Wat is de "seed-cone<sup>31</sup> of the pine-tree"?

.....

bestraft. " Al deze 'ondeugden' zijn Pau-Puk-Kiewis eigen, maar op 'Hiawadha's Bruiloft' (Zang XI) danste hij een opvallende, heel energieke, onstuimige dans met geografische gevolgen! Gezelle noemt hem daar: "'t Gek gedoensel (...), hansworstmatig." In zijn 'Aanteekeningen' (*Jubileumuitgave Hiawatha*, p. 216) staat bij Yenadizze: "Leêgaard, nietweerd, speelgek, beslagmaker."

23 Vers 98, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'zeggend hoe het wisselvallig'.

24 Vers 99, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 't zy van kansen 't zy van zin was'.

25 Vers 125, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'zei de lukslag -----'.

26 Vers 125, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'Damp-om-'t wezen, noemde 't volk hem.'

27 Bij het gokspel dat gespeeld wordt, zijn er spelfiguurtjes die rood op één zijde en wit op de andere zijde geschilderd zijn; er zijn er twee met slangen afgebeeld en twee waarop 'Ininewug' of 'wiggen' staan (gereedschap om iets te splijten). Gezelle vermeldt daarvoor in zijn vertaling: "twee Ininewug, twee weggen."

28 Vers 70, Zang XVI. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'met kalkoenschen waaiierpluimbos'.

29 Sic.

30 Gezelle schreef in de marge van de eerste bladzijde van onder naar boven: 'Wolverine en brant moet ik onvertaald terzenden bij gebrek aan woordenboeken; wat is 't in 't fransch?'.

31 Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'sperre-appel'.

Vertaal nog a.u.b. voor 't laast:<sup>32</sup>

Many a daylight dawned and darkened<sup>33</sup>

Many a night shook of the daylight<sup>34</sup>

Dat is: menige dag vloog voor by.

That the virtue of free-giving<sup>35</sup>

By a word might not be broken<sup>36</sup> vreezend

Dat is: (ne dit rien à ses hôtes) pour ne pas blesser l'hospitalité

Zoo gij de goedheid hebt deze eenige verzen (aanstonds,<sup>37</sup> a.u.b) te vertalen, Hiawada zal uitkomen, zeer onvolmaakt in de stukken die gij niet verbeterd hebt, maar bevrocht zoo goed mogelijk door uwen dienaar.

Het ware goed, Mijnheer, en ten anderen zeer rechtveerdig, liet gij toe van uwen naam te zetten op onzen boek. God zij geloofd, die naam is machtig reeds en erkend als goed door velen.

Hopend dat gij mij aanstonds<sup>38</sup> de verbetering dezer naar Leuven (waar ik nu seffens naar toe ga) zult zenden, blijve ik u eerbiedigend en toegenegen

Emile Lauwers.

N° 12 in de Augustinenstrate.

..... [\*p1] .....

.....  
32 Sic.

33 Vers 112, Zang XIX. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'menig dagraad op en afgang'.

34 Vers 113, Zang XIX. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'menig nacht den dag verdoofde of uitdoofde

35 Vers 141, Zang XIX. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'dat de deugd des geren gevens'.

36 Vers 143, Zang XIX. Guido Gezelle schreef zijn vertaling ertussen: 'opdat door geen enkel woord gekrenkt bleev te niet kwam'.

37 Negen maal onderstreept.

38 Negen keer onderstreept.



---

## Briefbeschrijving

Verzender	Lauwers, Emiel
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	02/01/1879
Verzendingsplaats	Ingelmunster (Ingelmunster)
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.

## Documentbeschrijving

### Fysieke bijzonderheden

Drager	papiersoort: 3 zijden beschreven
Staat	volledig
Vormelijke bijzonderheden	Guido Gezelle verwerkt zijn antwoord in deze brief tussen de brieftekst van Lauwers: hij noteert er vertalingen van gevraagde woorden of verzen en schrijft een deel van zijn reactie in de marge van pagina 1 en 2
Toevoegingen	op zijde 1 onder de datum: [Xx] Lauwers (onbekende hand)

### Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	5121
Bibliotheekrecord	<a href="https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg.gga_6.17423">https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg.gga_6.17423</a>

---

## Inhoud

Incipit	Ik wensche Ued, uit den grond van mijn
Samenvatting	Hiawatha
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands; Engels

## Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

## Colofon

Titel	02/01/1879, Ingelmunster, Emiel Lauwers aan [Guido Gezelle]
Editeur	Karel Platteau
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	<a href="#">Openbare Bibliotheek Brugge</a> (Guido Gezellearchief); <a href="#">Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie</a> (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); <a href="#">Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN)</a> (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2026
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een <a href="#">Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel</a> licentie.

Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan <a href="mailto:els.depuydt@brugge.be">els.depuydt@brugge.be</a> .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]

---